

**Олександр Овченко**

аспірант

*(навчально-науковий Юридичний  
інститут, Прикарпатський  
національний університет  
ім. В. Стефаника)*

## **ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ВКЛАДНИКА КОМАНДИТНОГО ТОВАРИСТВА В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ**

Правовий статус учасників командитного товариства та їх відповідальність за зобов'язаннями товариства встановлюються положеннями ЦК України про учасників повного товариства, а також положеннями Закону України «Про господарські товариства». Особа може бути повним учасником тільки в одному командитному товаристві. Повний учасник командитного товариства не може бути його вкладником одночасно. Сукупний розмір вкладів вкладників не повинен перевищувати 50% складеного капіталу повного товариства.

Права вкладників командитного товариства зводяться до наступного: – вкладники мають право діяти від імені командитного товариства тільки в разі наявності доручення і згідно з ним; – вимагати першочергового повернення вкладу (ніж учасникам з повною відповідальністю) у разі ліквідації товариства; – вимагати подання їм річних звітів і балансів, а також забезпечення можливості перевірки правильності їх складення; – після закінчення фінансового року вийти з товариства та одержати свій вклад у порядку, передбаченому установчим договором; – передати свою долю (частину) у складеному капіталі іншому вкладнику чи третій особі, ознайомивши про це товариство [1, с. 181].

До обов'язків вкладників насамперед належить обов'язок з внесення вкладів у складений капітал товариства, виконання якого посвідчується «свідоцтвом про участь у командитному товаристві» (ч. 1 ст. 137), яке і засвідчує статус вкладника. Законодавством не встановлені вимоги до цього свідоцтва, тому видається воно від імені командитного товариства повними учасниками, які здійснюють управління діяльністю товариства у довільній формі, яку вони обрали [2, с. 115].

В Польщі обсяг прав та обов'язків вкладників регулюється Кодексом торговельних товариств (далі – КТТ) та є у порівнянні з правами повних учасників значно вужчим. У командитному товаристві вкладники не мають права на ведення справ товариства, вчинення дій від його імені та права на подання заперечень. Окрім того, їх контрольно-наглядові права є обмежені (ст. ст. 117, 118, 120, 121 § 1 КТТ). Вкладник бере участь у збитках товариства лише у межах, розмір якого задекларував у договорі товариства;

натомість, у прибутках – пропорційно до дійсно внесеного ним вкладу. Окрім відмінностей щодо обсягу відповідальності вкладник не зобов'язаний дотримуватися заборони щодо ведення конкурентної діяльності (ст. 121 § 3 КТТ). Оскільки обсяг його прав та обов'язків є обмеженим, вкладники називаються пасивними учасниками у товаристві [3, с. 77].

Вклад командитиста може бути як у грошовій, так і не грошовій формі. Відсутні обмеження щодо правового титулу внесеного вкладу у випадку не грошової форми. Тобто відповідно це може бути як майно на праві власності, так і право оренди, право користування тощо. Так само відсутні обмеження щодо розміру вкладу командитистів. Має місце лише єдине обмеження. В польському праві вкладник не може вносити вклад шляхом виконання робіт чи надання послуг чи як винагорода за супровід реєстрації КТ, що впливає із ч. 2 ст. 107 КТТ.

Слід відрізнити три поняття стосовно вкладу командитиста: внесений вклад (ч. 4 ст. 105, ст. 107, ч. 1 ст. 112 КТТ); обумовлений вклад (ч. 3 ст. 123 КТТ); командитна сума (ст. ст. 111, 113 КТТ);

Під внесений вкладом (*wkład wniesiony*) розуміється фактично внесена вартість активів командитиста. Однак засновницьким договором може бути обумовлено, що командитист вносить свій вклад поступово. Таким чином, на певний момент в часі вартість внесеного вкладу може відрізнитися (бути нижчою) ніж та, яка зазначена в засновницькому договорі (*wkład umówiony*).

Під командитною сумою (*suma komandytowa*) розуміється обсяг майнової відповідальності командитиста. Командитна сума може бути тотожною обумовленому вкладу, так і вища за вартість обумовленого вкладу.

В польському праві стосовно командитного товариства не має явно вираженого обов'язку щодо внесення вкладу до складеного капіталу на відміну від інших товариств, де статутний (складений) капітал повинен бути не тільки номінальним, але й реально сформованим. Тому в науковій літературі іноді ведеться мова про так зване «безвкладне товариство» (*spółka bezwkładowa*) [4, с. 27]. Однак більшість авторів сходиться на думці, що невнесення вкладу до складеного капіталу є порушенням норм корпоративного права Польщі, виходячи із загальних положень КТТ (ст. 3) про необхідність виконання учасниками товариств свого обов'язку щодо внесення вкладу. Участь командитиста в КТ є пасивною, тобто значною мірою обмежується обов'язком вкладника внести свій вклад. Тому звільнення вкладника від обов'язку фактичного внесення вкладу до товариства спотворює зміст корпоративних правовідносин в товаристві. Звідси випливає, що обов'язок командитиста стосовно внесення ним вкладу є безумовним та не піддається сумніву.

По-іншому видається обов'язок комплементарного учасника щодо внесення ним вкладу до товариства. Зважаючи на те, що 1) останній відповідає за зобов'язаннями товариства всім своїм майном та 2) його вклад не обмежується майновим виміром (тобто може полягати у виконанні робіт або

наданні послуг), тому в праві Польщі до комплементарного учасника не ставиться відповідно таких жорстких вимог щодо фактичного внесення вкладу.

Ані українське, так само як і польське чи німецьке право не визначають імперативно порядок внесення вкладу та кінцевий момент його формування. Таким чином, учасники на власний розсуд визначають порядок внесення вкладу (на момент укладення засновницького договору чи поетапно).

В праві Польщі у випадку невнесення вкладником свого вкладу на момент укладення засновницького договору КТ, такий обов'язок боржника повинен бути виконаний на підставі ст. 455 ЦК Польщі негайно за першою вимогою.

В літературі слушно зауважується, що норма про порядок внесення вкладу учасником сформульована в диспозитивний спосіб і надає можливість учасникам товариства на власний розсуд вирішувати питання щодо форми та розмірів вкладу. Але в Законі України «Про господарські товариства» [5] недостатньо чітко розмежовано поняття вкладу вкладника і розміру його відповідальності. Тому її необхідно сформулювати таким чином, щоб в реєстрі відображалась інформація щодо обсягу відповідальності вкладника. Розмір його внеску мав би зазначатися у внутрішніх документах товариства. Немає необхідності вказувати про вартість його вкладу в реєстрі. Така додаткова конфіденційність лише сприятиме привабливості командитного товариства серед потенційних інвесторів [6, с. 51].

Досвід Польщі та Німеччини показує, що доцільність в такому розмежуванні справді є. Тому варто погодитися з вище згаданим автором про необхідність чіткої диференціації вкладу учасника та розміру відповідальності учасника (вкладника).

Таким чином, порівнюючи правове регулювання вкладу у вітчизняному праві та праві Німеччини та Польщі, слід врахувати позитивний досвід затвердження командитної суми, яка надає можливість закріпити додаткову цивільно-правову відповідальність вкладника.

---

1. Симонян Ю.Ю. Корпоративна природа відносин між учасниками командитного товариства / *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. Одеса. 2008. Вип. 39. С. 178-183.

2. Осадчук, С. Правовий статус учасників-вкладників (командитистів) / *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 2 С. 113-116.

3. Васильєва В. А., Ковалишин О. Р., Гербет Анджей, Корпоративне право Польщі та України : монографія; за ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 375 с.

4. Wiśniewski A.W. Prawo o spółkach, s. 27.

5. Про господарські товариства: Закон України № 1576-ХІІ від 19.09.1991 року.  
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1576-12>

6. Ковалишин О.Р. Правовий статус командитного товариства / *Щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених і аспірантів «Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина»* (13-14 травня, 2016 року, м. Івано-Франківськ), Івано-Франківськ, 2016. С. 50-52.